

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 3.

Fylke: Møre.

Tilleggsspørsmålnr. -

Herad: Kvernes.

Emne: Brynet

Bygdelag: Herredet.

Oppskr. av: L. J. Mork

Gard: Mork.

(adresse): Afset

G.nr. 10 Br.nr. 8.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Ja.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

Ad 1. Det vanlige ord er "bryn"(et) - (eit). Med "bryn" menes bare en naturstein til finkvessing av ljaaen etter at denne er slipt og til aa holde ljaaen kvass mellom hver gang den blir slipt. "Hein" er navnet paa lignende stein, eller kunststein, til finkvessing av andre eggjern, f. eks. kniver, økser, höveltenger o. l.

Ad 2. Mittil har det næsten utelukkende vært brukt naturstein til kvessing av ljaa. Enkelte har dog i det siste begynt aa bruke kunststein ogsaa til ljaaen, da det blir vanskeligere aa faa gode bryner av naturstein. Her i bygden vet jeg ikke om et det er funnet gode naturbryner. Derimot har det fra gammelt av vært gode brynesteiner aa finne paa en holme, Langöya, i Straumsnes herred, ca 1 mils veg fra Kristiansund. Bisse bryner kaltes "Langöybryn"(er) og var regnet for de beste ljaabryner. Det var folk som reiste rundt og solgte bryner.

Ad 3. Naar unntas barberkniver og tildels ogsaa de mer moderne höveltenger, blir alt eggverktøy først slipt og siden brynet(heinet).

Ad 4. Selv de eldste folk her husker ikke at det har vært brukt aa hamre egg i ljaaen istedet for aa slipe.

Ad 5. Ingen her kjenner andre slipesteiner enn den vanlige runde, dreibare som var - og er - fast montert

paa gaardsplassen, paa "krykkjer". Den ble visstnok sjelden
bragt med ut i terrenget.

Ad 6. Ljaaen blir til vanlig brukt en økt, ca 3 timer,
mellom hver gang den blir slipt. Den blir alltid slipt.

Ad 7. Ingen her vet om andre bryner enn av stein.

Ad 8. Ljaaen sitter alltid paa orvet under slipinga.

Ad 9. Orvet settes mot jorden. Ljaaen legges under venstre
arm. Bryninga ("kveikkjinga") begynner nærmest orvet
og foregaar paa den maate at brynet føres en gang fram
og en gang tilbake, vekselvis paa hver side av ljaaen.
Herunder føres ljaaen etterhvert tilbake under armen,
slik at "kveikkjinga" tilslutt kommer til ljaaspissen.
Dette gjentas en 2 a 3 ganger. Her brukes bare langorv.

Ad 10. Brynet bæres i "brynstokk" (ein). Den er laget
av et uthullet stykke tre, ^{drift} ~~deriet~~ eller hövlet utenpaa.

Ad 11. Ukjent her.

Ad 12. Brynstokken bæres i en reim som er spent rundt
livet, "beltreima". Den henger som regel bak eller litt
til siden, oftest paa høyre side.

Ad 13. Brynet fuktet ved at det blir slaatt litt vann
i brynstokken.

Ad 14. Det kalles "bryngaarr".

Ad 15 til 20. Ukjent her.

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING
adr. NORSK FOLKEMUSEUM 178
BYGDØY